

Cau ra hoa đẹp nhất vào mùa hè. Vòi thân thẳng đứng cao vút, không cành, có từ bảy đến chục tàu lá xanh trên ngọn, sức dẻo của cau được thử thách bằng hàng chục cơn giông bão mỗi năm.

THƯƠNG NHAU CAU SÁU BỔ BA

Mỗi tàu cau mang trong mình một buồng hoa, giống như người đang thành kính chấp tay. Buồng hoa có nhiều tua hoa vươn dài, trên đó là những nụ trắng như ngọc điểm tuyết tinh khôi.

Cau có hoa cái và hoa đực, hoa cái từ khi sinh ra đã có hình dạng quả, thụ phấn xong quả sẽ lớn nhanh cho đến khi chín vàng; hoa đực trông như những hạt gạo, nhiều hương thơm, khi nhỏ có màu trắng ngà, lúc chín rụng xuống như vãi gạo.

Người ta thường quét hoa cau phơi khô, dành để sắc uống trong những ngày nóng bức.

Hoa cau nở vào ban đêm, càng về sáng mùi hương càng ngào

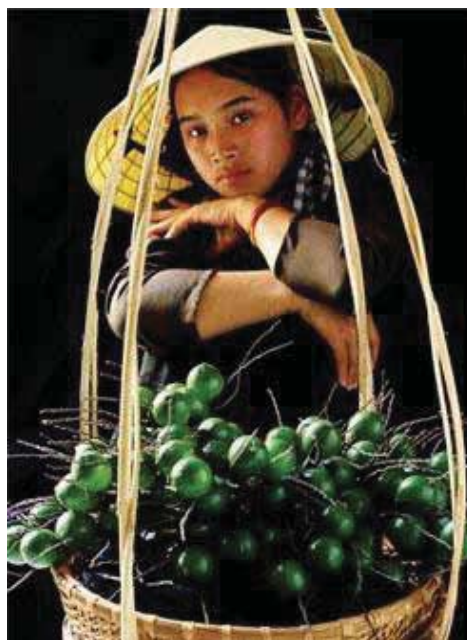
● THÍCH THANH THẮNG

ngạt, lan tỏa. Dưới ánh trăng huyền ảo, luồng hương cau như ru say.

Buổi sáng những giọt sương mai trong vắt vương đầy trên buồng hoa. Khi nắng mới vừa lên, hoa trắng ngà óng ả. Từng cơn gió nhẹ như ướp hương đầy trên mái tóc đen dài của các cô gái.

Các cụ thường kể cho con cháu nghe về hương cau bí ẩn lúc canh khuya và dáng điệu thướt tha của hai bà chúa xứ. Như từ trong huyền tích bước ra, hai bà chúa xứ đầu đội nón quai thao thoát ẩn thoát hiện quanh đường làng ngõ xóm để bảo vệ phụ nữ mang thai và trẻ nhỏ.

Tín ngưỡng thờ nữ thần gắn liền với cuộc sống của những

người phụ nữ hay lam hay làm. Trong chiếc áo nâu sòng, họ tất tả cắp cái thúng, nghiêng vành nón vào ra mỗi ngày dưới những hàng cau, đẹp như bức tranh thêu. Còn đám trẻ trong nhà cứ có dịp là thoả thích nô đùa. Thành anh để thằng em ngồi lên chiếc tàu cau mới rụng và kéo đi quanh vườn mớ hôi nhể nhại.

Những bé gái, đứa nào đứa nấy, bốc bỏ hoa cau vào vạt áo rồi đến ngồi bên hiên nhà, vừa trò chuyện vừa lấy chỉ khâu những bông hoa thành chuỗi ngọc, đội lên đầu, quấn vào cổ, vào tay để đóng vai công chúa.

Đám trẻ trai, đứa quần ống cao ống thấp, đứa thì cài cúc áo lệch hờ cả rốn, giành nhau những tàu cau già để giả làm trâu kéo. Khi ấy, hình ảnh thằng Bòm trong ca dao và đám trẻ trai kia có khác gì nhau.

Khi cau đến mùa thu hái, thật quả mềm, hạt trắng, hương vị ngọt tự nhiên, là các bà rủ nhau cắt vài buồng bỏ vào thúng đem ra chợ phiên bày bán. Thú vui đó cũng là hình ảnh đẹp một thời của làng quê đất Việt. Thích ăn cau là thế, nhưng cứ hễ được mùa cau là các bà lại thờ dài, "mua nắng thất thường thế này, chả trách được mùa cau, đâu mùa lúa".

Thời ấy, cau nào có giá trị kinh tế gì, chẳng qua tại các đám cưới hỏi, cúng giỗ, thiếu nó thì coi như không thành lễ. Đã

thế, cau còn hợp với sở thích (nghiện) của đa số các bà các cô, nên cũng được xem là một thứ quả quý, và càng quý hơn mỗi khi mất mùa. Cứ như các ông, lúc vui lên, muốn vào đầu câu chuyện, cũng tập tành nhai trầu bồm bẻm để làm duyên. Chính vì thế, từ hoa đến quả lại có những ứng xử khác biệt. Hương cau thì chung ngô, mà quả cau thì khác nhà, xem như đặt cái tình ra trước thì rộng, để cái lợi ở lòng thì hẹp. Ở đâu mà từ hương cau đến quả cau cùng được những người hàng xóm í ới chia sớt cho nhau, thì ở đó cháu con sẽ thêm phần tốt phúc.

Thử như mỗi khi có chuyện, người phụ nữ lớn tuổi nhất trong nhà lại vừa già trầu vừa nghiêm nét mặt: "Thương nhau cau sáu bồ ba/ Ghét nhau cau sáu bồ ra làm mười". Chỉ nhờ vào câu nói có ý gần ý xa ấy mà cháu con tự biết hổ thẹn dần lòng mình lại. Nếu chẳng biết rộng lòng với nhau, một khi người cũ đi rồi, vườn cau còn đó nhưng trái cứ già đi, vàng khô rồi để rụng. Lúc đó, cái coi, cái ống nhổ và chiếc cối giã trầu cũng theo nhau trở vào quá khứ.

Miếng trầu cay thơm nồng, bao đời luôn thấm đở. Nhớ dáng ngoại cầm cối cả một đời thương cháu, thương con mà lòng ghen lại. Trong đêm chợt thức giấc nhìn ánh trăng soi qua khung cửa nhỏ, lại nao lòng nhớ đến một miền hương cau...